

2 HUIZEN
waar U lekker eet, het Uwe
en
„DE OUDE MEET“
Herestraat 30 Groningen
Leden „ONS BELANG“ van harte welkom!

TAXI GOEDKOPER
DAN DE BLAUWE TAXI
IS
„RATAX“
ZUIDERDIEP 21 - TEL. 22237

Drukkerij Wijnhandel
J. v.d. VEEN & Zn's N.V.
GRONINGEN
SPECIALITEITEN
OUDE KLARE - COGNAC - FLADDERAK - STREBETJE

Al is het lekker in Uw bedrijf, toch moet U de
kwaliteit van uw vervoer niet vergeten.
Laat het doen aan de RATA's, dan wordt uw
vervoer het beste in U afzetgebied verzorgd in
P. FEDDEMA Groothandel N.V.
HERENWEG 29 GRONINGEN
Specialist in SIGAREN - TABAK - CIGARETTEN

Eén van Groningens belangrijkste uitgaansstraten van nu: de Peperstraat. / © Reyer Boxem

C. KAPPENBURG
„Elvis, Lamsfabriek „HET DUFFE“
Agnostus - „BARRABOSA“ BIJEN
- JIJ - VRIJHEIDSBANEN
- YES - CHOCOLADEMELK
Fabriek van PIGEON - TONIC
Pauze bij het ingezand etiket
Groningen - Pitsenstraat 28 - Tel. 24871

„Huize Maas“
VISMARKT 52 GRONINGEN
Telefoon 23621

Diner
Vergaderingen
Partijen

Na de receptie willen wij graag
Uw lunch verzorgen.
N.V. Cafe Restaurant
„Suloos“
Herestraat 26 Tel. 23612 en 23930

Herman Piepie dreef een populair café aan de kop van de Nieuweweg. Een van zijn vaste klanten had een behoorlijke schuld opgebouwd die hij, toen Piepie geld wilde zien, niet kon betalen. Maar de waard kent zijn gasten en Piepie wist dat deze klant in het bezit was van een staatslot. 'Geef me je staatslot, dan haal ik een streep door de rekening,' zou Piepie, die de beroerdste niet was, tegen de klant gezegd hebben. Of het de waarheid is, valt niet te achterhalen, maar nog vele jaren daarna werd het verhaal verteld dat 'de volle poet' op dat lot viel. En Piepie zat toch al goed in de slappe was. Het is droevig met hem afgelopen. Herman Piepie stikte in een haring.

Rob Zijlstra

Het is vrijdagochtend. Aan de stamtafel van café De Burcht zitten eigenaar Peter ten Hoove (51), Jan Westerhoff (53) van café Westerhoff in Oosterhoogebrug en Ruud Ploeger (68) van het gelijknamige café op de hoek van de Nieuweweg en de Oostersingel. Ten Hoove, Westerhoff en Ploeger zijn geboren en getogen in het café. Alle drie namen ze het cafébedrijf over van hun ouders. Gezamenlijk zitten ze al meer dan honderd jaar in het vak. We praten over het café van vroeger, over de verplichte sluitingsdagen, de politie, over de staven ijs van De Zuidpool. Namen van eens bekende, maar niet meer bestaande, etablissementen vliegen over de lange houten tafel. "Frigge en die bar daarboven, 't Hemeltje. De Oude Meet en Suisse, allemaal in de Herestraat. Café Centrum op de hoek van de Carolieweg. De Beurs aan het A-kerkhof. Aan de Vismarkt had je café Bleeker en Koos Kerstholt, of nee, 'Bij Koos Kerstholt' moet je zeggen.

Huize Maas niet te vergeten. En de Elvis Presley Bar en de Charles Bar aan het Gedeempte Zuiderdiep. En natuurlijk De Pijp van Jac. Nolle, nationaal bokskampioen, Gelkingestraat. Café Van Duinen aan de Grote Markt. Maar die was nog van voor de oorlog. En De Raadskelder, ook Grote Markt. Hoewel? Dat moet al jaren zestig zijn geweest. "We zijn er vast een paar vergeten," zegt Peter ten Hoove een beetje zorgelijk. Oude namen roepen nieuwe herinneringen op. Over de verwoeste brand in hotel-café-restaurant Bij Koos Kerstholt. 'Groningen treurde', schreef deze krant. Zestien hotelgasten ontsnapten via het dak aan de verstikkingsdood. Eén gast, een Belgische bouwvakker, die heikwer verrichtte voor het nieuwe universiteitscomplex in Paddepoel, raakte gewond.

Herinneringen uit de oorlogstijd, toen het bier nog werd geschonken vanuit houten fusten. Aan koolzuurcilinders was in de oorlog niet te komen. Om een fust bier op druk te krijgen werd de fietspomp erop gezet. Meer nog dan bier, gaan de verhalen over jenever. Westerhoff: "De jenever zat in grote fusten van meer dan honderd liter. Met paard en wagen werden die afgeleverd bij de cafés. Van sommige leveranciers was bekend dat ze onderweg een gaatje boorden in een fust en er een lertje uit lieten stromen. Voor eigen consumptie." Een handigheid die dat in de oorlogsjaren, toen behalve koolzuurcilinders ook de jenever schaars was, op grote schaal werd toegepast in de cafés zelf. "Mijn vader had het altijd over het versnijden van de jenever," weet Ten Hoove nog. "Met water. Nee, dat mocht niet, maar iedereen deed het." Westerhoff: "Om het bier - flesjes bier heetten toeters - en de jenever te koelen, haalden we ijsblokken bij De Zuidpool, het ijsbedrijf in de Nieuwstad. De helft van zo'n staaf ijs, gewikkeld in een jutezak, paste precies in een fietstas. Daarmee fietste ik als jongetje vanuit de stad naar Oosterhoogebrug. De Zuidpool is later afgebrand." Ook Peter ten Hoove was als kind al actief in het cafébedrijf van zijn ouders, Mennie en Mien ten Hoove. Dat was niet altijd een pretje, vertelt hij. "Ik moest vaak de nachtvergunningen en nachtpermissies ophalen op het politiebureau aan het Martinikerhof. Bij meneer Aten van wat nu heet Bijzondere Wetten. Voor die man moest je respect hebben - ik was doodsbenuwd voor hem. Mijn vader gaf me altijd twee of drie sigaren mee, die ik aan 'meneer Aten' moest geven. Hij gooidie die dan in zijn bureaula. Die la lag vol met sigaren."

Ter ere van de goede zeden was het cafébedrijf gehouden aan een uitvoerig vergunningstelsel. Ruud Ploeger: "Om sigaretten te verkopen was een tabaksvergunning vereist. En sigaretten mochten alleen aan klanten worden verkocht. 'Ruud, 'n pakje North State? Dan zei ik: nee mejonge, eerst een borreltje kopen.'" Een verplichting was ook dat het pakje si-

garetten door de kastelein ter plekke moest worden opengemaakt. Vrouwen achter de toog was uit den boze. Voor de vrouw of dochter van de caféhouder diende een speciale ontheffing aangevraagd te worden. Dat gold ook voor feestjes in de privésfeer. Jan Westerhoff: "Voor een feestje in de woning van de caféhouder was toestemming nodig van hogehand. Dit om te voorkomen dat je na sluitingstijd met de vaste jongens doorging. Dat mocht niet, hoewel het natuurlijk wel gebeurde. Ik was altijd drie, vier keer per jaar jarig. Net als mijn vrouw." De politie controleerde streng. "Ze kwamen wel eens binnen met een fotootje van een vaste klant," vervolgt Westerhoff, "of ik die herkende en of ik wist hoeveel je gisteravond had gedronken? Die klant was dan bijvoorbeeld met z'n auto in het Damsterdiep gereden. Als cafébaas was ik er natuurlijk niet happig op om de politie te allen tijde behulpzaam te zijn. Het ging om een klant. Dus als de politie binnenkwam was het eerste wat je deed het wegmoffelen van het boek achter de bar. Want in dat boek kon de politie aan de hand van de streepjes precies zien hoeveel borrels De Neus, De Schele of De Lange - de vaste jongens hadden allemaal bijnamen - gedronken hadden. Bé Bronda, die een café had in de Bruine Ruitersstraat, heeft er wel eens voor in de cel gezeten. Meeneed."

De verplichte sluitingstijden waren heilig. Op doordeweekse dagen twaalf uur, in het weekeinde één uur. De gemeentepolitie controleerde de ijverig. Ploeger: "Bij mij kwamen ze altijd achterom. Dan hoorde ik kloep, kloep en dan wist ik hoe laat het was. Precies één uur." Westerhoff: "Op Oosterhoogebrug had ik te maken met de Rijkspolitie. Die jongens waren geloof ik iets soepeler. Ze kwamen op de fiets langs, stapten tegen sluitingstijd het café binnen en legden hun petten op de bar. Mijn vader drukte daar dan altijd twee sigaren in. Dat paste precies. En dan kregen ze een colaatje met. Erg veel last hebben we geloof ik nooit gehad."

Voor café De Burcht werd één keer per week, elke donderdagnacht, een

uitzondering gemaakt voor de kelners, bedoeld voor horecapersonneel en later ook voor taxichauffeurs en muzikanten. De kelners duurde met permissie tot klokslag vier uur. Westerhoff herinnert zich dat de Groninger horecabond later met de gemeente in de slag ging om toestemming te krijgen om op de woensdagavonden tot één uur 's nachts open te kunnen blijven. "Dat was in de tijd dat er op de woensdagavonden steeds vaker voetbalwedstrijden werden uitgezonden op de televisie. De gemeentegaf na lang praten toestemming, maar eiste wel dat de sluitingstijd op zondag met een uur werd verhoogd. Ter compensatie." In 1987 werden de verplichte sluitingstijden voor cafés in Groningen afgeschaft. Ruud Ploeger had het regelmatig aan de stok met de politie. Als hij bijvoorbeeld na zessen betrap werd op de verkoop van flessen drank vanuit zijn slijterij die bij het café hoorde. "Soms liet ik het voorkomen. Werd ik gedagvaard als economisch delinquent. Dan vertelde die rechter mij dat wat ik deed niet mocht en dat ik dat ook heel goed wist. Terwijl diezelfde rechter elke zondagavond bij mij een lertje Bokma kwam halen. Maar ik dacht, Ruud, als je dat in de rechtzaal zegt, dan zal die rechter dat niet aardig van je vinden. Ik hield dus m'n mond. En kreeg een geldboete. Toen hij de zondagavond daarop weer bij me in de zaak kwam, weer voor een lertje jenever, heb ik hem gezegd dat ie wat mij betreft z'n nek mocht breken. Nu kan ik er wel om lachen." Overigens, ook dit jaar kreeg Ploeger nog een boete voor drankverkoop na zessen. "Ach ja, er komen regelmatig studenten in m'n zaak. Die vragen: 'is u de nachtslijter?' Want zo sta ik bij studenten bekend."

Het cafébedrijf veranderde in de loop van de jaren zestig. Voetbalelftallen lieten het café meer en meer links liggen als verzamelpunt. Voetbalclubs gingen eigen kantines opzetten, waar vervolgens ook de bestuursvergaderingen werden gehouden. De mededelingenkastjes in de cafés waarop de opstellingen en de

afgelastingen stonden vermeld, bleven steeds vaker leeg. De Gelkingestraat, in de jaren vijftig dé muziekuitgaansstraat van Groningen en waar ook het rosse leven zich afspeelde, raakte in verval. De boeren van buiten de stad kwamen, als zij op dinsdag naar de veemarkt gingen, niet meer met de bus, maar met de eigen auto. De opkomst van de televisie heeft het aloude stamcafé ook geen goed gedaan. "De televisie was uiteindelijk de doodsteek," zegt Westerhoff. Ploeger: "En de jeugdcultuur ontstond, de lange haren kwamen." Roelof Posthumus begon als eerste een café in de Poelestraat, toen nog op een Chinees restaurant na, uitsluitend een winkelstraat. Voorzitter P.H. Oldenburger sr. rept van 'donkere wolken die zich boven ons samenvakken'. Oldenburger noemt de oliecrisis, het zondagsverbod en de aangekondigde verhoging van accijns en BTW. De voorzitter roept alle Groninger horeca-ondernemers op om te komen 'tot een eendrachtige samenwerking om te voorkomen dat we verzuipen'. De vrees dat het cafébedrijf het loodje zou gaan leggen, bleek achteraf niet gegrond. Er diende zich aan het horecafront wel een nieuwe tijd aan. Het nieuwe was vooral dat de verscheidenheid aan cafés toenam. Zo kwamen er naast de bruine cafés, de 'witte' cafés, naast restaurants kwamen er eetcafés, drinklokalen werden grandcafés. Danszalen maakten plaats voor discotheken en muziekcafés.

Het is vrijdagmiddag als de vaste vrijdagmiddag-clients café De Wolthoorn & Co. in de Turfstorenstraat binnendruppelt. Achterin de zaak kijkt humorist

Van Oude Meet tot Oblomov

Honderd jaar horecabond in Groningen

In 1895 werd de Groningse Bond voor Exploitanten van Hotels, Cafés, Restaurants, Slijters en aanverwante Bedrijven opgericht. Simpelweg afgekort als Ons Belang. Doel was een beter begrip te kweken voor de, in sommige ogen bederfelijke, bedrijfstak bij overheid en publiek. Ons Belang heet inmiddels ietwat deftig Koninklijke Horeca Nederland. De afdeling Groningen is de oudste organisatie voor middenstanders in de stad. Honderd jaar is een respectabele leeftijd, maar, zo waarschuwt de dichter ter stede terwijl hij nipt aan een glas witte wijn, 'alleen de grote drinkers leven voort'.

Willie Derby vanaf een oud affiche (1932) toe. Aan de bar bestelt een stadse architect een Amsterdammertje en een sigaar die door barkeeper Mark met een lucifer wordt aangestoken. Op het met roodbruin zeil afgedekt biljart zit een Groninger kunstenaar een kop koffie te drinken, terwijl hij in het Fries een gesprek voert met een redactrice van Radio Noord. Een ex-gedeputeerde converseert met een ondernemer in bulk en diepgevroren visproducten. Een melkboer in ruste geniet van zijn borreltje en van de belangstelling in zijn persoon. De plaatselijk bekende dichteres buigt zich aan de leestafel over een krant, een dichter met landelijke faam zegt met opgestoken wijsvinger, nippend aan een glas witte wijn, dat 'alleen de grote drinkers voortleven'. Voorin, aan een tafeltje, zegt een oud-Stadler, dertienvoudig nationaal kampioen hardlopen (100 en 200 meter), dat ie wel een boek over De Wolthoorn & Co. zou kunnen schrijven, zóveel heeft ie er meegemaakt. Een van de pioniers van de 'nieuwe tijd' was Koos Huizenga. Vijftien jaar geleden kocht hij De Wolthoorn, dat overigens als sinds 1923 onder verschillende namen als café bestond. Huizenga sloot het café voor een half jaar om het, samen met de buurvrouw van dit café, kunstenaars Olga Wiese, te verbouwen. In februari 1981 werd de zaak heropend als Wolthoorn & Co. Het pionierswerk begon al eerder. Eind jaren zestig waren een aantal ondernemende Groningers van mening dat alle cafés in Groningen een beetje op elkaar waren gaan lijken. Deze stadlers wilden iets nieuws. Een van hen was Wouter Hoogland, tegenwoordig makelaar. Met een select gezelschap vertrok hij naar België om daar het licht eens op te steken. In het Vlaamse Bierren werd een oude bierpomp op de kop getikt en in Antwerpen veertien niet onaardige stoelen. In de Poelestraat stond op dat moment het pand van slager Sluiter te huur. In 1969 begon Hoogland met een aantal compagnons daar het 'eetcafé' De Vlaamse Reus. Koos Huizenga was een van de betrokkenen en stond er, net als de huidige gedeputeerde Mirjam de Meijer (cultuur), regelmatig achter de bar. Hoewel het er elke avond afgeladen vol was, moest al na drie maanden een verlies worden genoteerd van 11.000 gulden. Dat veranderde later wel, in

zeer positieve zin. Niet lang na de opening van De Vlaamse Reus kocht Huizenga samen met Wouter en Jan B. Hoogland het pand op de hoek Grote Markt/Gelkingestraat dat zij omdoopten tot De Drie Gezusters. Belcampo, de schrijver, hield er de openingstoespraak. Huizenga's volgende avontuur werd De Blauwe Engel, in de kelder van De Drie Gezusters. Via De Blauwe Engel trok hij naar de Turfstorenstraat om daar De Wolthoorn over te nemen. Anderhalf jaar na de opening verkocht Huizenga deze zaak weer om zijn zinnen te zetten op De Sleutel aan de Noordhaven. De basis voor de 'nieuwe horeca' was gelegd. Weekblad Vrij Nederland vroeg zich een paar jaar geleden al eens af 'wat Groningen zo leuk maakt, ondanks het bestaan van Amsterdam'. De verslaggevers die voor tien dagen naar 'het Noorden' werden gestuurd, vonden een belangrijk deel van het antwoord op het waarom van het 'leuke Groningen' in het 'aantrekkelijke horeca-aanbod'. De Groninger binnenstad, één vierkante kilometer groot, telt vandaag de dag zo'n 275 horecabedrijven, waar bijna 3000 mensen werken en waar voor vele tientallen miljoenen gulden per jaar wordt omgezet.

Het is vrijdagnacht. De Burcht en de cafés van Jan Westerhoff en Ruud Ploeger zijn al gesloten. Maar in de Poele- en Peperstraat draait de Groninger horeca-industrie op volle toeren. Honderd jongeren schuimen de straten af, duizenden vermaken zich in een van de tientallen cafés die dit deel van de binnenstad rijk is. Vanuit De Blauwe Engel klinkt harde muziek. House. De Vlaamse Reus heet nu café Oblomov en staat, net als de 'Engel', bekend als een studentencafé. Schuin tegenover Oblomov het zogeheten rockcafé Route 66. Voor de liefhebber. Het heren-toilet is stuk. Een briefje op de deur meldt: 'sorry jongens, Anita'. In De Negende Cirkel - het eerste café in de Poelestraat, die van 'Roelof jongen, doe dat nou niet' - is het op dit nachtelijk uur iets rustiger. De meeste bezoekers kijken rond zonder elkaar met veel woorden lastig te vallen. In de Peperstraat schalt harde muziek uit de openstaande deuren van de nachtcafés als Warhol, De Kar en de Troubadour. Zaken die al jaren het gezicht van de Peperstraat bepalen en opmerkelijk genoeg, in al die jaren vrijwel niet veranderden aan het interieur. Boven de bar van café Het Pakhuis zwemmen nog altijd goudvissen. Het loopt al tegen zeven uur in de ochtend als in de Peperstraat de laatste ronde wordt geschonken. Aan de toog van café De Spieghel vertelt een verslaggever aan de jongens van alledag een sterk verhaal. Over een man die zijn rekening niet kon betalen, maar wel in het bezit was van een staatslot...